

Czym jest etos

Pakiet składa się ze scenariusza 45-minutowych zajęć i filmu. Tematyka zajęć koncentruje się wokół pojęcia etosu: uczniowie poznają i utrwalają znaczenia tego pojęcia, ćwiczą również charakteryzowanie bohaterów literackich z uwzględnieniem wyróżnika etosu. W filmie profesor Jan Hartman, filozof, wyjaśnia pojęcie etosu.

- [Czym jest etos](#)
- [Etos antycznego wojownika i średniowiecznego rycerza](#)

Czym jest etos

Profesor Jan Hartman, filozof, wyjaśnia pojęcie etosu.

Film dostępny na portalu epodreczniki.pl

Etos antycznego wojownika i średniowiecznego rycerza

Scenariusz zajęć

III etap edukacyjny, język polski

Temat: Etos antycznego wojownika i średniowiecznego rycerza

Treści kształcenia:

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.
2. Samokształcenie i docieranie do informacji. Uczeń:
- 3) korzysta ze słownika: języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych, synonimów i antonimów oraz szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- Rozumie pojęcie etosu,
- Potrafi scharakteryzować bohatera, uwzględniając wyróżniki etosu,
- Odróżnia dwie odmiany etosu.

Nabywane umiejętności:

- Wyszukiwania haseł w słowniku wyrazów obcych,
- Analizowania utworów filmowych i literackich,
- Porównywania tekstów literackich i filmowych,
- Oceny postępowania bohaterów (wraz z uzasadnieniem własnego zdania),
- Rozumienia i przetwarzania informacji.

Kompetencje kluczowe:

- Porozumiewanie się w języku ojczystym,
- Umiejętność uczenia się,
- Świadomość i ekspresja kulturalna.

Środki dydaktyczne:

- Słownik wyrazów obcych,
- Słownik poprawnej polszczyzny i słownik języka polskiego,

- Książka Marii Ossowskiej „Ethos rycerski i jego odmiany”¹ – fragmenty,
- Książka „Krzyżacy” Henryka Sienkiewicza²,
- Sprzęt multimedialny: komputer, ewentualnie podłączony do telewizora projektor multimedialny/tablica interaktywna,
- Zasób multimedialny: film „Czym jest etos”,
- Fragment filmu Wolfganga Petersena „Troja” (scena pojedynku Hektora z Achillesem)³.

Metody nauczania:

- Problemowa: rozmowa kierowana,
- Praktyczne: praca z tekstem, ćwiczenia,
- Eksponująca: filmy.

Formy pracy:

- Zbiorowa,
- Indywidualna jednolita,
- Grupowa jednolita.

Przebieg zajęć:

Etap wstępny

Nauczyciel sprawdza obecność, zapisuje na tablicy temat oraz zapoznaje uczniów z celami zajęć. Grupa poznała wcześniej fragmenty „Iliady” Homera oraz przeczytała „Krzyżaków” Sienkiewicza.

Etap realizacji

Uczestnicy zajęć na podstawie słownika wyrazów obcych wyjaśniają znaczenie słowa „etos”; nauczyciel w razie potrzeby dodatkowo tłumaczy zagadnienia. Następnie zachęca uczniów do zapoznania się z fragmentem książki Ossowskiej:

Ethos to styl życia jakiejś społeczności, ogólna – jak proponują niektórzy – orientacja jakiejś kultury, przyjęta przez nią hierarchia wartości bądź formułowana explicite, bądź dająca się wyczytać z ludzkich zachowań. (...)

Zajmujemy się etosem danej grupy, gdy stwierdzamy na przykład, że jej członkowie mają tendencję do rozwiązywania konfliktów w sposób pokojowy albo gdy, przeciwnie, z bronią w ręku dochodzą ciągle swojej wyższości. Zajmujemy się etosem jakiejś grupy, gdy interesuje nas to, czy jej członkowie wolą próżnować, niż mieć lepsze zarobki i ciężiej pracować. Ethos jest terminem, który stosuje się do grup, a nie do indywidualów.

Prowadzący zajęcia pozwala uczniom na wymianę zdań na temat przeczytanego tekstu, a następnie zaprasza ich do obejrzenia filmu (zasób multimedialny) prezentującego rozmowę z ekspertem na temat pojęcia etosu. Prosi, by zanotowali pojawiające się w wypowiedzi

naukowca niezrozumiałe wyrazy, które po projekcji zostaną wyjaśnione za pomocą słowników wyrazów obcych. Po krótkiej rozmowie po emisji materiału i pracy ze słownikami uczniowie samodzielnie sporządzają notatki w zeszytach, korzystając z pomocy słowników poprawnej polszczyzny i języka polskiego.

Nauczyciel uruchamia teraz fragmenty filmu Petersena (wybrane przez siebie, np. opisujące Achillesa i Hektora, pojedynki herosów itp.).

Po obejrzeniu zasobu uczniowie w grupach zapoznają się z drugim fragmentem tekstu Ossowskiej:

Szlachetne pochodzenie było niezbędne dla bycia szlachetnym. Postać mężczyzny winna promieniować siłą. Musi on być rośli i bary mieć potężne. Nie każdy by udźwignął tarczę wykutą dla Achillesa, a dzida Hektora mierzyła jedenaście łokci. (...)

Zbyteczne dodawać, że w tej kulturze, gdzie rycerz wywalcza sobie pozycję z bronią w rękę, niezbędną cnotą jest odwaga, a zarzut tchórzostwa stanowi największą obelgę. Ale centralnym rysem bohatera homerowego, od którego zależne są inne rysy, jest dbałość o cześć, pragnienie sławy i wyróżnienia. (...)

Otwarta walka jest bardziej ceniona niż posługiwanie się podstępem. Zdzieranie zbroi z pokonanego przeciwnika jest powszechnie uprawiane. Najgorszą rzeczą, jaką wyrządzić można zwyciężonemu, jest rzucenie jego trupa psom czy drapieżnym ptakom, bo brak pogrzebu uniemożliwia zmarłemu przekroczenie Styksu i znalezienie spokoju w świecie zmarłych. Znęcanie się nad zabitym jest pospolite. O. R. Sandstrom wyróżnia następujące reguły walki u Homera: oszczędź tego, kto się korzy i prosi o litość, szanuj posła, przestrzegaj rozejmu, zezwalaj na pogrzeb poległych i powstrzymaj się od przechwałek nad trupem.

Na podstawie informacji w nim zawartych uczniowie, pracując w grupach, mają wypisać elementy etosu wojownika starożytnej Grecji, które zostały ukazane we fragmencie filmu „Troja”. Mogą posłużyć się przykładami Hektora i Achillesa. Efekty pracy zapisują w tabeli prezentującej porównanie etosu antycznego wojownika z filmu do etosu wojownika określonego w tekście. Liderzy grup prezentują wnioski wynikające z porównania tekstu Ossowskiej ze sceną filmową.

Kolejny etap zajęć inicjuje odczytanie fragmentu „Krzyżaków” przez chętnego ucznia:

– Krzyżak – szepnął Zbyszko. I na ten widok pomyślał, że modlitwy jego zostały wysłuchane, że Bóg w miłosierdziu swoim zsyła mu takiego Niemca, o jakiego w Tyńcu prosił, że trzeba z łaski boskiej korzystać, więc nie wahając się ani chwili – zanim to wszystko przemknęło mu przez głowę, zanim miał czas ochłonąć ze zdumienia, pochylił się w kulbace, złożył głowę w pół końskiego ucha i wydawszy rodowy okrzyk: „Grady! Grady!” – ruszył co koń wyskoczy na Krzyżaka.

A tamten zdumiał się także, gdyż wstrzymał konia i nie pochylając kopii sterczącej w górę od strzemięcia, patrzył przed siebie jakby niepewny, czy w niego godzą.

– Pochyl kopię! – wrzeszczał Zbyszko, wbijając żelazne końce strzemion w boki końskie.

– Grady! Grady!

Przestrzeń dzieląca ich poczęła się zmniejszać. Krzyżak, widząc że napad wymierzony jest naprawdę ku niemu, ściągnął konia, nadstawił broń i już, już Zbyszkowa kopia miała się roztrzaskać o jego piersi, gdy naraz jakaś potężna dłoń przyłamała ją Zbyszkowi przy samym ręku jak zeszlą trzcinę, potem też sama dłoń ściągnęła cugle jego konia z tak straszliwą siłą, aż rumak zarył się wszystkimi czterema nogami w ziemię i stanął jak wkopany.

– Szalony człecze, co czynisz? – ozwał się głęboki, groźny głos – w posta godzisz, króla znieważasz!

Uczestnicy zajęć omawiają sytuację zaprezentowaną w tekście; ustalają, jakimi cechami wykazał się Zbyszko i w jakim stopniu korespondują one z przymiotami wojownika antycznego, a w jakim z cechami typowymi dla etosu średniowiecznego rycerza. Następnie analizują cechy różnicujące obie odmiany etosu.

Etap końcowy

Każda z grup zapisuje w formie tabelarycznej cechy wspólne etosu antycznego wojownika i etosu średniowiecznego rycerza oraz elementy różnicujące. Uczniowie podsumowują zajęcia, wskazują, czego się dziś dowiedzieli, co powtórzyli. Nauczyciel zadaje pracę domową:

1. Przedstaw system wartości dowolnej współczesnej grupy społecznej lub zawodowej.
2. Sprawdź w słowniku frazeologicznym pojęcia związane z hasłem „bohater”, „Achilles”, „wojownik” i zapisz je w zeszycie.

Dla chętnych:

Na podstawie filmu „300” Zaca Snydera opisz etos wojownika spartańskiego.

-
1. Proponowane źródło: Maria Ossowska, *Ethos rycerski i jego odmiany*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986, s. 5–6 i 23–30.↵
  2. Proponowane źródło: Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1976, t. 1, s. 32.↵
  3. Proponowane źródło: *Troja*, reż. Wolfgang Petersen, USA 2004, DVD, dystrybucja w Polsce – Galapagos.↵

Plik o rozmiarze 108.50 KB w języku polskim

Plik o rozmiarze 88.19 KB w języku polskim

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

scholaris

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Materiał edukacyjny wytworzony w ramach projektu „Scholaris – portal wiedzy dla nauczycieli” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.